

"Хотіла б я піснею стати..."

Читацька конференція, присвячена 140-річчю
від дня народження Лесі Українки

Світлана Грабовська,
вчитель української мови
і літератури
Житомир

Мета: ознайомити учнів з ідейно-тематичним діапазоном творчості Лесі Українки, допомогти учням зрозуміти красу її поетичних творів, розвивати творче мислення учнів, виховувати активну життєву позицію, сприйняття краси і сили художнього слова.

Хід конференції

Вступне слово вчителя.

Є люди, як свічки, —
Згоряють і відходять у небуття.
Є люди, як зірки, —
Горять і світять все життя.
Та ні, це не зірки холодні, мертві,
Вони — сонця, засвічені у небі,
Які горять й обігривають все
І не згасають, і не згасають...

А горять і горітимуть вічно, залишаючи слід у людській пам'яті назавжди, як залишила ніжним і чистим словом поет-лірик, автор ліро-епічних поем, драматург-новатор, перекладач, публіцист, критик, активний громадський діяч — Леся Українка.

Згадаємо Лесю добрим словом, спробуємо навчитися бачити так, як вона, красу природи, красу людської душі. Дуже влучно сказала про Лесю Українку Людмила Старицька-Черняхівська: "Хто хоче знати життя її серця, хай читає її твори".

Ведучі (дві учениці, одягнені в український національний одяг) звертаються з запитаннями до присутніх у залі десятикласників.

Ведуча 1. Де і коли народилася Леся Українка?
(25 лютого 1871р., у місті Звягелі, тепер Новоград-Волинський)

Ведуча 2. Назвіть справжнє ім'я Лесі Українки.
(Лариса Петрівна Косач)

Ведуча 1. Пригадайте літературний псевдонім матері Лесі Українки. (Олена Пчілка)

Ведуча 2. Ким був батько Лесі Українки?
(Юристом)

Ведуча 1. Де здобувала освіту Леся Українка?
(Вдома)

Ведуча 2. Як називається перша літературна спроба майбутньої поетеси? ("Надія")

Ведуча 1. Хто дав Ларисі Косач літературне ім'я?
(Її мати)

Ведуча 2. У якому журналі вперше були опубліковані поезії Лесі Українки? ("Зоря")

Ведуча 1. Яка назва першої поетичної збірки Лесі Українки?
(*"На крилах пісень"*)

Ведуча 2. Які твори Лесі Українки ви вивчали в попередніх класах?

(*"Давня казка", "Конвалія", "Веснянка"*)

Ведуча 1. Пригадайте, з якої поезії ці рядки?

*Ні, я хочу крізь сльози сміятись,
Серед лиха співати пісні,
Без надії таки сподіватись,
Жити хочу! Геть думи сумні!*
(*"CONTRA SPEM SPERO!"*)

Ведуча 2. З якої поезії ці рядки?

*Десь, колись, в якісь країні,
Де захочете, там буде,
Бо у казці, та ще в віршах,
Все можливо, добрі люди.*
(Поема *"Давня казка"*)

Слово літературознавцям.

Леся Українка і народна пісня

*Хотіла б я піснею стати
У сюю хвилину ясну,
Щоб вільно по світі літати,
Щоб вітер розносив луна.*

Леся Українка

Рано в життя Лесі ввійшла пісня — її нерозлучний друг на життєвих дорогах, невичерпне і завжди нове джерело натхнення.

Саме інтерес до народної музичної творчості здружив Лесю з Климентом Васильовичем Квіткою, ім'я якого увійшло в історію фольклористики як одного з відомих дослідників українського та всеслов'янського музичного фольклору.

Уже при перших спробах запису пісень Леся наштовхнулася на ряд труднощів. Вона слушно вважала, що поширене тоді записування одних пісенних текстів — неповноцінне. Необхідно разом з текстом записувати мелодію — тільки так можна зафіксувати всі грані музично-поетичного змісту пісні.

Але як це зробити? Хоч і вміла Леся грати на фортепіано, знала музичну грамоту, проте виявилось, що цих знань недостатньо для повноцінної фольклористичної праці.

Зі своїми клопатами і сумнівами вона звернулася до Михайла Драгоманова, який перебував тоді в еміграції у Болгарії: "...Чи не вкажете мені яких творів про методи етнографічні, а власне, про способи записування народних пісень? Ся річ мене дуже займає, мотивів народних я знаю силу, пробую записувати, але то мені трудно, ще й дуже, може, якраз через те, що не знаю методу такого як слід, а літератури про сю річ зовсім не знаю... Записую сама без теорії, та не знаю,

чи буде з того пуття”.

Серйозною перешкодою в самостійній фольклористичній праці був стан Лесиноного здоров'я. Хвороба не давала змоги багато ходити, часто приковувала до ліжка.

Але ніщо не могло спинити запал юної ентузіастки! В іншому листі до дядька Леся з радістю пише про своє "щастя до етнографії", відзначаючи, що жителі села Колодяжного радо погоджуються проспівувати пісні для запису, з довір'ям і цікавістю ставляться до її етнографічних спроб.

Дуже багато допомагала Лесі вірна подруга Варка, яка ходила до старих людей, вивчала пісні з їх співу, а потім, уже від Варки, їх записувала Леся. "Мене навіть дивує, як я досі не обридла їй зі своїм записуванням", — підкреслює Леся в листі до Михайла Драгоманова доброзичливість і терплячість Варки. За чотири місяці активної праці молода фольклористка збила багатий ужинок — півтораста обрядових пісень, на той час ніким не записаних!

Зі спогадів сучасників можемо скласти собі уявлення про власний спів Лесі Українки — протягом усього життя поетеса дуже любила співати: зверталася у піснях до незабутнього дитинства, юності, черпала в них життєву енергію і творчу наснагу.

Климент Васильович Квітка — чоловік Лесі Українки — згадує, що вона мала звичку зранку співати пісні енергійні, бадьорі, вміла навіть імпровізувати пісні такого характеру. Климент Васильович називає також найулюбленіші пісні, яких найчастіше співала його дружина, — це "Ой на горі пшениченька", "Котиться віночок по полю", "Ой у саду голубець гуде".

Ті, кому пощастило бувати у товаристві Лесі Українки, чути її спів, відзначають, що голос поетеси був не дуже сильний, м'якого меццо-сопранового тембру. Співала Леся Українка так, як співають у народі: при підвищенні мелодії — сильніше, при спаді — тихіше. Зберігала у співі усі мелодичні прикраси, як справжня виконавиця з народу.

Відомо, що обставини життя примушували її до частих мандрівок різними країнами світу. І всюди Леся Українка цікавилась піснями і звичаями різних народів. Одна з подруг поетеси, Оксана Стешенко, згадує, що Леся, розповідаючи після далеких подорожей про свої враження, часто наспівувала друзям мелодії італійських, німецьких, французьких пісень.

Слід згадати також про подорож Лесі Українки в Карпатські гори та на Буковину 1901 року. Подружжя приїхало влітку до мальовничого села Буркут — курортної місцевості, що славилась цілющими мінеральними водами. Тут вони зустрілись з Іваном Франком, який спеціально для цього приїхав у Буркут, та іншими представниками галицької й буковинської прогресивної інтелігенції. У колі друзів часто звучали пісні. Леся Українка і Климент Квітка з інтересом прислухались до незнайомих їм західноукраїнських пісень. Іван Франко наспівав декілька найцікавіших Клименту Васильовичу для запису; Леся Українка, у свою чергу, співала польських пісень та інших, невідомих галичанам. Одна з них особливо сподобалась — її зразу розучили з голосу Лесі Українки:

*Ой не шуми буйним листом,
Зелений катране,
Тяжко-важко на серденьку,
Як вечір настане...*

Протягом усього життя зберігала поетеса в пам'яті безліч пісень. Яскравим свідченням цього є збірка, підготовлена нею спільно з Климентом Васильовичем Квіткою. Та найціннішою пам'яткою про те, як глибоко

любила Лариса Петрівна пісні рідного краю, є скромна на вигляд книжка "Народні мелодії. З голосу Лесі Українки записав і упорядив Климент Квітка".

Ця збірка стала дорогоцінним матеріалом для українських композиторів, учителів, а також для професіональних і самодіяльних хорових колективів.

Дуже цікавим є для нас також опис старовинного народного свята "Купала", який надіслала Леся Українка в 1893 році Іванові Франку до Львова для редактованого ним журналу "Житє і слово".

Ось фрагмент цього тексту: "На Волині ще у многих місцях затримався звичай справляти стародавнє свято Купала..."

У Звягельському повіті хлопці кладуть вогонь, а дівчата вбирають деревце, берізку. Вбирають її вінками, биндами і запаленими свічечками. Деревце теє зветься купало. Самі дівчата убираються у великі вінки з різного зілля і з квіток і мають при собі ще по вінку. Вони водять коло біля деревця і співають, хлопці цім часом скачуть через вогонь".

Чудова мальовнича картина! Описуючи народний обряд, Леся Українка фіксує всі його барви та найменші подробиці: плавність дівочих рухів, фантазію та задерикуватість парубоцьких ігор.

У 1908 року Леся Українка, вболіваючи за збереження для нащадків неповторних зразків кобзарського мистецтва, організувала фольклорну експедицію для запису українських народних дум та історичних пісень. Незважаючи на складне матеріальне становище, поетеса сама оплачувала витрати експедиції, а свою справжню участь у задуманій справі приховувала під ім'ям неіснуючого "субсидіатора".

Леся Українка продовжила розпочату Лисенком велику справу збереження для нащадків українських народних дум. Разом з Климентом Квіткою вони листовно зверталися до різних наукових установ та окремих діячів культури з проханням узяти участь у цій громадській справі.

На запрошення Лесі Українки відгукнувся ще молодий тоді, але вже відомий вчений фольклорист Філарет Михайлович Колесса.

Леся Українка і Климент Квітка особисто взяли участь у записуванні кобзарських дум. Перебуваючи зимою в 1908 року в Ялті, вони запросили до себе з Севастополя відомого кобзаря Гната Гончаренка.

Леся Українка залишила прекрасний літературний портрет кобзаря Гната Гончаренка, описуючи його постать так, як вона вкарбувалася в її пам'ять: "В ньому справді нічого жебрацького немає, починаючи з одержі, пристойної чумарки, які носять пригородні селяни в Харківщині, і смушевої шапки і кінчаючи поведінням, повним гідності, без запобігання, але й без ароганції... все в ньому повне благородної простоти, особливо кидаються в вічі його руки з тонкими артистичними пальцями і велична поза високої, стрункої, зовсім не згорбленої постаті... Він, очевидно, любить свій хист не тільки через те, що він дає йому зарібок, бо дуже часто у вільний час грає сам собі свої музикальні п'єси, без співу".

Філарет Колесса надзвичайно високо оцінив мистецьку вартість репертуару Гната Гончаренка. Записи, що їх надіслали вченому до Львова Леся Українка та Климент Квітка, виявилися найціннішою частиною всіх матеріалів експедиції 1908 року. Письменниці судилось побачити результат своєї чудової ініціативи: у 1910 році вийшов друком перший том підготовленого Філаретом Колессою видання "Мелодії українських дум". Одержавши цінну книгу, Леся Українка з радістю написала вченому: "Тепер уже справді можна сказати:

"Наша пісня, наша дума не вмере, не загине!". Другий том "Мелодій..." вийшов уже після смерті поетеси, у вересні 1913 р.

Публікуючи свої спогади про письменницю, академік Філарет Михайлович Колесса завершує їх такими знаменними словами: "Ім'я Лесі Українки буде назавжди зв'язане з українською народною піснею і думою... Бо ж збереження творів української народної поезії й музики вона вважала важливою частиною в програмі своєї діяльності, своїх життєвих завдань".

Музика — друг, порадиця, розрада

Мій давній друже!...

З тобою звикла я ділитися журбою.

Вповідувать думки веселі і сумні.

(Л.Українка, "До мого фортепіано")

Учениця читає напам'ять вірш Лесі Українки "До мого фортепіано".

Мати помітила вроджену музикальність дівчинки — п'ятирічній Лесі купують фортепіано. Вона починає вчитись грати на ньому і виявляє неабиякі музичні здібності: "Дуже любила Леся музику і була до неї вельми здатна", — згадує сестра поетеси Ольга Косач-Кривинюк. Першою вчителькою Лесі стає її тітка Олександра, яка в 1880 році приїхала до Луцька. Леся любила уроки музики, навчання давалось їй легко, звукові образи збуджували яву, примушували замислюватися.

Але вже через рік довелося перервати навчання гри на фортепіано. Лише взимку 1882-83 років відновила музичні заняття. Її вчителькою стала професіональна піаністка Ольга Олександрівна О'Конор, перша дружина Миколи Лисенка, славетного українського композитора, близького друга сім'ї Косачів. І цього разу навчання тривало недовго — тільки одну зиму, але завдяки майстерності педагога і яскравим музичним здібностям учениці було досягнуто значних успіхів. Леся, за словами її матері, навчилася грати "з толком і добрим смаком", тобто вчителька зуміла прищепити їй необхідні професійні навички фортепіанної гри, а також спрямувати природну музикальність дівчинки в русло доброго музичного смаку. І хоча хвороба не дала можливості продовжувати систематичні заняття, однак Леся оволоділа технікою гри настільки, що могла вільно читати з листа доволі складні твори класичного репертуару, акомпанувати співу, гри на скрипці, виконувати в колі близьких друзів окремі сонати Бетховена, ноктюрні і вальси Шопена, п'єси Шумана, Шуберта, а з українського репертуару — твори Лисенка, Завадського, фортепіанні транскрипції народних пісень тощо.

Олена Пчілка так характеризувала гру чотирнадцятилітньої Лесі: "Вона дуже добре, не по-аматорському грає на фортепіано, особливо українські речі, грає й інше, причому вона тільки одну зиму брала уроки музики".

Та найважливіше для самої Лесі було те, що вона мала змогу, граючи на фортепіано, ділитися із своїм "давнім другом" всіма тими почуттями, про які не могла, не хотіла розмовляти навіть з найближчими людьми.

Леся "грала свої власні, дуже хороші імпровізації-композиції", — згадувала її сестра Ольга, а близька подруга Оксана Стешенко писала у своїх спогадах: "Леся сама любила імпровізувати, і її імпровізації завжди були сумні і ніжні. Я дуже любила її слухати, але грала Леся лише в інтимному оточенні, коли слухали її я або хтось з найближчих осіб. На людях же Леся ніколи не грала".

"Музичні розмови" з інструментом були для поетеси духовною потребою. В листах до друзів, рідних вона

часто запитує, чи привезли фортепіано до її домівки, сумує, коли немає інструмента, або ж радіє, коли є на чому грати.

Поетеса з раннього дитинства глибоко її тонко розуміла "мову звуків". Музика була для неї додатковим джерелом духовної сили, творчого натхнення, неоцінним засобом вираження особистих переживань.

Леся Українка постійно прагнула збагачувати свої музичні враження — хотіла знати якомога більше музичних творів, знайомитись з якнайширшим колом композиторів, виконавців і використовувала для цього кожен нагоду.

У Відні вона відвідувала старовинний кафедральний собор св. Стефана спеціально для того, щоб послухати концерти органістів-віртуозів. До глибини душі хвилювали поетесу могутні, величні, "неосяжні" у своєму діапазоні звукових барв, динамічних відтінків образи органної музики. Вона довго згадуватиме ці концерти як "райську музику".

Леся Українка мала нагоду слухати органні твори великих композиторів-поліфоністів Йоганна-Себастьяна Баха та Георга-Фрідріха Генделя також в естонському місті Дерпті (нині Тарту), куди вона приїхала провідати брата Михайла. "Сьогодні велике лютеранське свято Bussetag (день покути) і в церкві лютеранській буде великий релігійний концерт на органі з акомпанементом оркестру, гратимуть Баха, Генделя і т. ін., я такого не чула ще і взагалі дуже люблю орган, отже, хочеться послухати", — читаємо в листі Лариси Петрівни до сестри Ольги.

У листуванні Лесі Українки натрапляємо ще на такий цікавий факт: поетеса була ініціатором, учасником і організатором літературно-музичного вечора, який відбувся в Києві 23 березня 1900 року і був присвячений 100-річчю від дня народження великого німецького поета Генріха Гейне.

Відомо, що Гейне належав до найулюбленіших поетів Лесі Українки. Ще в юності вона захоплювалася тонким ліризмом, дещо іронічною дотепністю, викривальною спрямованістю його творів. Генріх Гейне нещадно висміював німецьке бюргерство, задушливу атмосферу кайзерівської Німеччини першої половини XIX століття. Леся Українка у співавторстві переклала на українську мову й видала книгу поезій Гейне. Деякі з цих віршів у її перекладах надихнули М. Лисенка на створення чудових солоспівів.

До творчості Гейне, особливо його прекрасного юнацького циклу "Любов поета" зверталось багато композиторів, але чи не найкраще розкрив гейнівські образи Роберт Шуман — великий німецький композитор-романтик. Музика Шумана, як і поезія Гейне, була дуже близькою Лесі Українці.

Незважаючи на слабке здоров'я, забувши втому, поетеса з великим запалом поринула в організацію святкового вечора, присвяченого Гейне. Турботи, пов'язані з підготовкою концертної частини вечора, Лариса Петрівна у листі до своєї сестри Ольги описала так: "Тож 23-го ми із дядиною (дружиною М. П. Драгоманова. — Л.Я.) обидві виступали на естраді, я читала реферат і ще акомпанувала одній співачці, а дядина теж акомпанувала дуету. Вечір той одібрав у мене масу часу і енергії, а все ж вийшов не так, як мені хотілось: мало співців було, хоч біганини за ними було без кінця, всього тільки троє знайшлося, і ті співали небагато, бо в їх репертуарі з Гейне нічого не було, а багато нового лінувались розучувать..."

Тут ще раз показалося, як трудно робити щось на певний строк серед нашої київської обстановки: без-

конечні гості, зібрання і т. і., в переривах репетиції з співцями (все мусила розучувати з ними сама, бо ніхто в ньому не помагав)..."

Самовіддано переборювала Лариса Петрівна всі труднощі, щоб довести до кінця свій намір — вона вважала громадським обов'язком українського літератора сприяти прилюдному відзначенню в Києві ювілею одного з найвидатніших поетів світу.

В Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР в архіві Лесі Українки зберігається цікавий документ — список вокальних творів на слова Генріха Гейне. Найширше репрезентований в ньому Роберт Шуман: Леся позначила хрестиками його романси, написані на вірші відомого циклу Гейне "Любов поета". Список складений німецькою мовою. Поряд з творами Шумана знаходимо тут солоспіви Франца Шуберта, Фелікса Мендельсона, Петра Ілліча Чайковського, а також маловідомого російського композитора Вільгельма Гартельєвда.

Цілком можливо, що, готуючи музичну частину гейнівського вечора, Леся Українка заздалегідь намітила, які твори могли б увійти до програми. Нелегко було поетесі знайти серед тодішніх київських виконавців ентузіастів, подібних до неї самої. Тільки незначна кількість романсів прозвучала тоді на вечорі, а в списку їх було чимало — 40 назв!

Гра на фортепіано також викликала в душі Лесі цілу гаму почуттів. Часто у розмові моєї вона вживала музичні вирази, терміни, порівняння, які, здавалось їй, краще можуть передати те, що вона відчувала. Змалку Леся була надзвичайно чутливою до краси природи. Яюсь, зачарована картиною нічного неба, вона сказала: "Хмарки пливли і пливли кризь місяць одна за одною піцикато". А іншим разом: "В садку стояла така співоча тишина, ніби грали піаніссимо в найніжнішому адажіо..." Слово "піцикато" (італ. *riticciato*) у музичній термінології означає такий спосіб гри на смичковому музичному інструменті, наприклад, на скрипці, коли звук видобувається не смичком, а щипком, і тому звучання виходить уривисте, немов "поштовхами". Можливо, саме тому й виникло це музичне порівняння -хмарки, підштовхувані вітром, пропливали піцикато. А який чудовий, глибокомузикальний вислів "співоча тишина"! Справді, хіба буває у світі, що нас оточує, абсолютна тиша? У полі, в лісі, в горах до схід сонця? Ні! Така тиша зовсім беззвучна й мертва, і можлива вона хіба що у штучно створеному вакуумі або в безмежжі космосу. Жива природа тим і прекрасна, що сповнена звуку, які передають внутрішній зміст її життя. Це і легіт весняної ночі, і шум морських хвиль, і шелестіння трав, і віддалений гуркіт мотора, і "симфонія" сучасного індустріального міста.

Настрій зачарування "співочою тишею", яка м'яким серпанком оповивала дерева, кущі й квіти в садочку, маленька Леся порівняла до повільного, задумливого адажіо і тихесенького звучання музики — піаніссимо. Нахил сприймати картини природи через музичні уявлення й паралелі буде характерним і для поетеси Лесі Українки.

Дуже широким було коло "музичних друзів" Лесі Українки. Серед них — великі композитори минулого — Йоганн-Себастьян Бах, Георг-Фрідріх Гендель, Людвіг ван Бетховен, Фридерік Шопен, Роберт Шуман...

Все життя стежила Леся Українка за творчістю класика української музики — Миколи Лисенка, була його ученицею і послідовницею у великій справі збереження для нащадків пісенних скарбів рідного народу.

Леся Українка любила музику активно, шукала "музичних зустрічей" на концертах, в оперному театрі, вдома — за інструментом, граючи невідомі раніше тво-

ри, поглиблюючи музичні знання. В міру своїх сил і можливостей вона виступала як пропагандист музичного мистецтва — учасник і організатор концертів, оперних вистав.

Такий багатогранний "музичний світ" Лесі Українки не міг не вплинути на її поетичну творчість.

Образ струн у поезії Лесі Українки

*Коли я смуток свій на струни клала,
З'являлась ціла згряя красних мрій...*

Леся Українка

Образ струн проходить через усю поезію Лесі Українки не випадково. Адже в такий спосіб, за допомогою музики, вона уміла майстерно відтворювати внутрішні болі та переживання. На думку німецького філософа А. Шопенгауера, тільки музика — найвище з мистецтв — здатна найточніше передати справжню людську пориви та почуття: "Музика... представляє собою велике й прекрасне мистецтво, яке так сильно впливає на душу людини й так повно й глибоко розуміється... в якості загальної мови, яка своєю зрозумілістю переважає навіть мову наочного світу. Вона стосується внутрішньої сутності світу і нашого я".

Поетеса прекрасно розуміла, що саме музика дає змогу передати найскладніші стани та настрої: самотності, тривоги, туги, а то й відчаю чи зневіри. У вірші "До мого фортепіано" метафори "смуток свій на струни клала" засвідчує стан душі ліричної героїні, за якою виразно постає сама авторка, бо для неї музика — спроба вийти із важких психологічних станів, знайти розраду й придушити негативні емоції:

*Коли я смуток свій на струни клала,
З'являлась ціла згряя красних мрій,
Веселкою моя надія грала,
Далеко линув думок легкий рій.*

У творах Лесі Українки струни символізують шлях до внутрішнього заспокоєння, до гармонії, до злагоди з собою та оточенням:

Учениця читає напам'ять вірш Л.Українки "Ти, дівчино, життям розбита, грай! "

Поетеса стверджує, що за допомогою музики можна зобразити ті найпотаємніші почуття людини, які важко передати словами!

*Співай мені пісню, ту пісню, що спить в моїм серці.
Торкни ту струну в своїй арфі, що досі іще не бриніла.*

("Ave Regina!")

Зворушливі порівняння поезій, присвячених Сергію Мержинському, покликані передати тяжкі жіночі страждання. Струни в цих віршах нагадують поетесі про кохану людину, а постійно вживаний епітет *вічно тремтяча* та дієслово *тремтить* засвідчує трепетні почуття до неї (вірші "Не всі мої квітки пішли з тобою", "Порвалася нескінчена розмова").

Проте в поезії "Де тії струни, де голос потужний", яку вперше було надруковано в журналі "Молода Україна" за 1902 рік, функція образу струн інша: письменниця прагне передати не стільки внутрішні переживання, скільки болючі проблеми тогочасної дійсності:

*Де тії струни, де голос потужний,
де теє слово крилате,
щоб заспівати про се лихоліття,
щастя і горем багате?*

Улюблений образ поетеси перенесла із поезії в прозу. У психологічній замальовці "Голосні струни"

(1897), яка, за слушним зауваженням Т.Г. Третьяченко, є прозовим відповідником вірша "Ти, дівчино, життям розбита, грай!" (1897), цей образ має символічне звучання. У згаданому прозовому творі, який авторка назвала нарисом, йдеться про музично обдаровану, з прекрасним і багатим духовним світом горбату дівчину. Образ струн, винесений у заголовок, є своєрідним символом духовного багатства та людської шляхетності.

В образній системі Лесиних віршів цей музичний образ, витворений уже в ранній період творчості, відіграє значну роль. Яскраві й точні епітети, вжиті з іменником "струна", порівняння й виразні метафори змальовують цілий настроєвий спектр її почуттів та вражень.

За допомогою слова та музики поетесі вдалося передати й глибинно відтворити не лише громадянські почуття. Авторка "Семи струн" виспівала сумні й найщасливіші пісні свого серця, змалювала найсокровенніші почуття й переживання.

Як у першій ("До"), так і в останній поезії циклу "Сім струн" — "Si (Settina)", думки авторки звернені до України.

Учениця читає напам'ять вірш Л.Українки "Si (Settina)".

Література

1. Леся Українка. Вірші та поеми: — К.: ВЕЛЕС, 2009.
 2. Л.Яросевич. Леся Українка і музика: — К.: Музична Україна, 1978.
 3. С.Луцій. Образ струн у поезії Л.Українки: — К.: НОВОград, 2001.
-